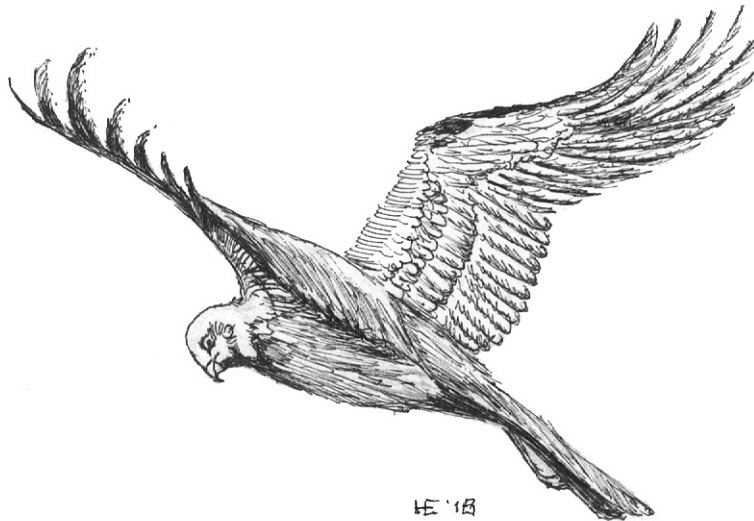

Mijn Vogels

Belevissen van een vogelaar

Paul Mentink

2018

Mijn Vogels, belevenissen van een vogelaar

ISBN: 9789402181876

Drukkerij: Brave New Books

Uitgeverij: Zelf uitgegeven via Brave New Books

Illustraties: Harm Echten, Ruinen

Fotografie: Casper Oudejans, Barneveld

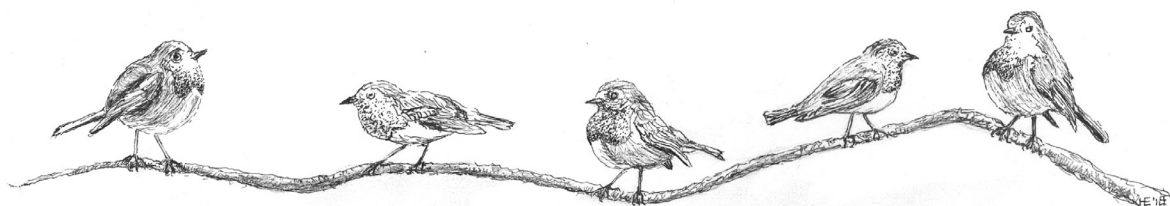
Vormgeving: Holtien11.nl, Dwingeloo

Website auteur: www.paulmentink.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd, opgeslagen in een gautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopiëren, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Inhoud

1	Inleiding	7
2	Vlagtwedde	9
3	Noordoostpolder	15
4	Vogellijsten	21
5	Huismus	29
6	Vogelreis Tunesië	41
7	Vogelreis Kenia	51
8	Landbouwhogeschool Wageningen	63
9	Rondreizen Noord-Amerika	71
	<i>Texas, Arizona en Utah 1994</i>	72
	<i>British Columbia 2005</i>	78
	<i>Ontario 2012</i>	85
10	Kerkuil	89
11	Het Lauwersmeer	103
12	Koekange	115
13	Gids bij Natuurmonumenten	121

1

Inleiding

Dit boek vangt verrassend genoeg aan met muziek. Daar mag ik graag naar luisteren, vooral popmuziek uit de sixties en de seventies. Luisteren doe ik als ik binnen zit. Buiten doe ik dat meestal niet, behalve als ik daar aan het klussen ben. Immers ik zou tijdens een wandeling de roep of het gezang van een vogel kunnen missen.

Toch begin ik met onderstaande songtekst. Het is afkomstig uit het nummer Eagle van de Zweedse popgroep ABBA. Het nummer staat op hun vijfde album The Album en de tekst is van Iain Anderson.

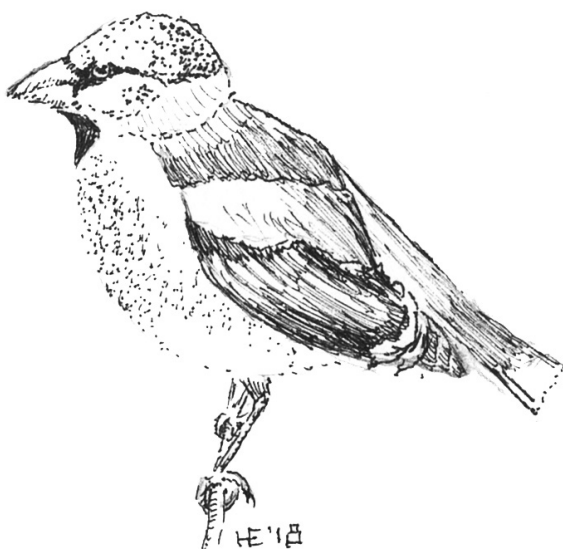
*And I dream I'm an eagle
And I dream I can spread my wings
Flying high, high, I'm a bird in the sky
I'm an eagle that rides on the breeze
High, high, what a feeling to fly
Over mountains and forests and seas
And to go anywhere that I please*

Het mag misschien cliché zijn, maar deze songtekst geeft de essentie aan waarom ik een vogelaar ben. Het gevoel te hebben om als een vrije vogel overal heen te kunnen vliegen en te kunnen landen waar ik maar wil. Voeg daarbij de kleurenrijkdom, het prachtige gezang en de zichtbaarheid in de vrije natuur van veel vogels, dan vind ik het een beetje vreemd dat niet iedereen een vogelaar is.

Krap vijftig jaar ben ik actief als vogelaar en heb nog altijd plezier in het observeren van vogels. In die lange periode heb ik veel meegemaakt op dat gebied. Van mijn eerste

waarneming van de goudvink tot een vogelreis met ruim 500 vogels naar Kenia. Daarnaast heb ik tijdens mijn biologiëstudie onderzoek gedaan naar het gedrag van huismussen en heb ik mij vele jaren ingezet voor de bescherming van kerkuilen. De laatste jaren geef ik als gids rondleidingen in natuurgebieden van Natuurmonumenten.

Mijn ontmoetingen met vogels heb ik in een aantal verhalen gebundeld om ze met de lezer te delen. Het boek is geen vogelgids en ik heb getracht om geen eindeloze opsomming van waargenomen vogels te maken. En zoals iedere vogelaar heb ik een mooiste en een lelijkste vogel. Verspreid in dit boek staan in kleine kaders meerdere persoonlijke voorkeuren.

Ik heb het geluk dat ik een collega heb die prachtige tekeningen van vogels kan maken. Harm Echten uit Ruinen heeft bij elk hoofdstuk een pen-tekening gemaakt. Daarvoor ben ik hem uiteraard veel dank verschuldigd.

2

Vlagtwedde

Het is vrijdagavond, de zomer van 1998 moet nog op gang komen. Het weer is perfect om onze hond nog even uit te laten. Behalve Xandra, mijn slapende dochter, ben ik alleen thuis want mijn vrouw Atty heeft dienst deze avond. Zij is dierenarts in de praktijk van ons dorp Vlagtwedde. Ik neem Kroet, onze altijd vriendelijk bruine Labrador, mee voor een korte wandeling. Xandra mag dan wel een goede slaapster zijn, haar lang alleen laten doe ik liever niet. Kroet heeft zijn naam gekregen vanwege het 'gezag' van een poelifinario. 'De Poelifinario, dat is toch een cabaretprijs?' Inderdaad, maar van oorsprong is het de naam van een bedachte vogel. Het komt uit een prachtige conference van Toon Hermans, waarin hij een act opvoert als ornitholoog en daarbij enkele vogels imiteert.

Binnen een paar minuten ben ik buiten de bebouwde kom en passeer ik een bosschage met veel en ruige ondergroei. Ondoordringbaar voor een gewoon mens als ik, ideaal voor allerlei zangvogels. Het is al laat, daar is nu alleen de nachtegaal te horen. Maar om eerlijk te zijn, meer heb ik niet nodig. Wat een geweldige zang heeft deze vogel. Hem zien is erg lastig, hij gedraagt zich schuw en zijn bruine en grijze kleuren helpen niet om hem te ontdekken. Het prachtige concert, zo vlak bij mij om de hoek, moet ik helaas weer verlaten. Maar met een gelukkig gevoel.

Radio Westerwolde

Daags daarna heb ik een afspraak bij Radio Westerwolde. Ik had mij een aantal dagen geleden aangemeld als vrijwilliger voor dit lokale radiostation. Als huisman beschik ik over enige vrije tijd, een nieuwe uitdaging op de radio lijkt mij wel leuk. Ik heb een overleg met Marion van der Zalm en Greetje van der Meer, beide presentatrices bij dit radiostation. De bedoeling is om een radioprogramma te maken met de natuur als hoofdthema. Vergelijkbaar met het radioprogramma Vroege Vogels op de zondagochtend. Als naam komt Allemaal beestjes uit de hoed. Marion en Greetje zullen het programma presenteren en ik neem de techniek voor mijn rekening. Ook mag ik een korte column presenteren over één specifiek onderwerp. Die column kan ik eventueel van tevoren opnemen, zodat ik mij tijdens de uitzending op de techniek kan concentreren. Uitzendtijd is zaterdagochtend van negen tot tien uur.

Tijdens het overleg komt ook het muziekgenre ter sprake. Ik vertel dat ik liever niet uitsluitend klassieke muziek wil draaien, maar ook lokale artiesten. Bijvoorbeeld de in Groningen zeer bekende en helaas overleden Ede Staal. Greetje merkt daarna op, dat er een

zanger uit het naburige Ter Apel is, die misschien wel beter is. Zijn naam is Alex Vissering. Die naam had ik ooit gehoord tijdens mijn werkzaamheden voor de Kerkuilenwerkgroep Groningen. Alex was net gestopt met zijn werkzaamheden voor deze groep, juist op het moment dat ik mij als vrijwilliger had aangesloten. Maar in de context van een singer-songwriter was hij niet ter sprake gekomen. Greetje laat een willekeurig nummer van de cd *Vrumde Vogel* van Alex horen. Een prachtig nummer. Zij geeft mij het schijfje mee om het thuis te beluisteren.

Mijn vogel met de mooiste zang

NACHTEGAAL

*Staat op eenzame hoogte als het op zijn
melodieuze en uitbundige zang aankomt.
Zowel overdag als 's nachts te horen.*

Na het beluisteren van de hele cd besluit ik om het direct aan te schaffen. Nu heeft Alex deze cd in eigen beheer opgenomen, dus in een platenzaak zal de cd waarschijnlijk niet te vinden zijn. Daarom bel ik het telefoonnummer dat op de achterzijde van het plastic hoesje vermeld staat. Ik krijg Alex zowaar rechtstreeks aan de lijn en vertel hem dat ik zijn cd wel wil kopen. Hij vraagt waar ik woon en als ik *Vlagtwedde* als antwoord geef, zegt hij: 'Ik kom hem wel even brengen, ik moet voor mijn werk toch in de buurt zijn.' Ik ben stomver-

baasd, een artiest die zijn eigen cd thuis komt afleveren. Niet veel later gaat de bel. Ik doe open en zie een persoon voor mij staan, die qua haardracht enige gelijkenis vertoont met *Catweazle* uit de gelijknamige tv-serie.

Voor de jonge generatie, die niet weet wie of wat *Catweazle* is, een korte uitleg. Hij is een excentrieke middeleeuwse tovenaer, die door een mislukte toverspreuk in de 20e eeuw terechtkomt. Hij belandt in een klein plaatsje in Zuid-Engeland en raakt bevriend met een veertienjarige jongen. Zaken als elektrische verlichting en de telefoon zijn voor hem natuurlijk tovenarij. Hij heeft altijd zijn pad *Touchwood* bij zich, maar valt vooral op door zijn uiterlijk. Qua postuur is hij tenger, draagt een bruin gewaad dat op een monnikspij lijkt, heeft een wild kapsel van halflang haar, een brede puntsnor, een omvangrijke sik en zet steeds grote ogen op. In de jaren zeventig was deze kinderserie uiterst succesvol. Niet alleen bij de kinderen.

De gelijkenis tussen *Catweazle* en Alex berust niet op de kleding, die van Alex is duidelijk afwijkend. Hij draagt een ruige jas en een stel hoge laarzen. Geen gangbare kledij voor een artiest. Alex vertelt dat hij muskusrattenvanger is en dat hij het zingen als een soort uit de hand gelopen hobby ernaast doet. Het doet absoluut niet af aan zijn kwaliteit als singer-songwriter. Ik betaal hem het verschuldigde bedrag van 25 gulden en Alex gaat zijn vallen controleren.

Gezien de titel *Vrumde Vogel* mag het niet verbazingwekkend zijn dat vogels in zijn nummers vaak een belangrijke rol spelen. Natuurlijk zijn de namen van de vogels in het Gronings. Nu zijn raaiger, goldvink en kwaddel nog wel duidelijk te herleiden naar het Nederlands, maar keudeldoemke en hoaneschrobber zijn een ander verhaal. Hoewel Atty in de stad Groningen is geboren en deze streektaal enigszins machtig is, kan zij mij niet helpen. Dus vraag ik het de artiest zelf. Volgens Alex is keudeldoemke een winterkoning en hoaneschrobber is een buizerd.

Het eerste nummer *Overture Grus Grus* op de cd verbaast mij, het begint met het geluid van een groep kraanvogels. Alhoewel, de titel van het nummer verradt het al, *Grus grus* is de Latijnse naam voor kraanvogel. Het nummer gaat daarna over in een instrumentaal gedeelte. Prachtig en zeer ingetogen. De volgende nummers zingt Alex in het Gronings, waarbij de natuur een belangrijke rol speelt. Een goed voorbeeld is het nummer *Vloei velden van AVEBE*. De vloeivelden van het gelijknamige aardappelzetmeelconcern uit Ter Apelkanaal waren voorheen grote plassen voor de zuivering van hun afvalwater. Plassen waar de stank de overhand had. Na een sanering zijn deze plassen omgevormd tot prachtige natuurgebieden. Nu is het een eldorado voor vogels.

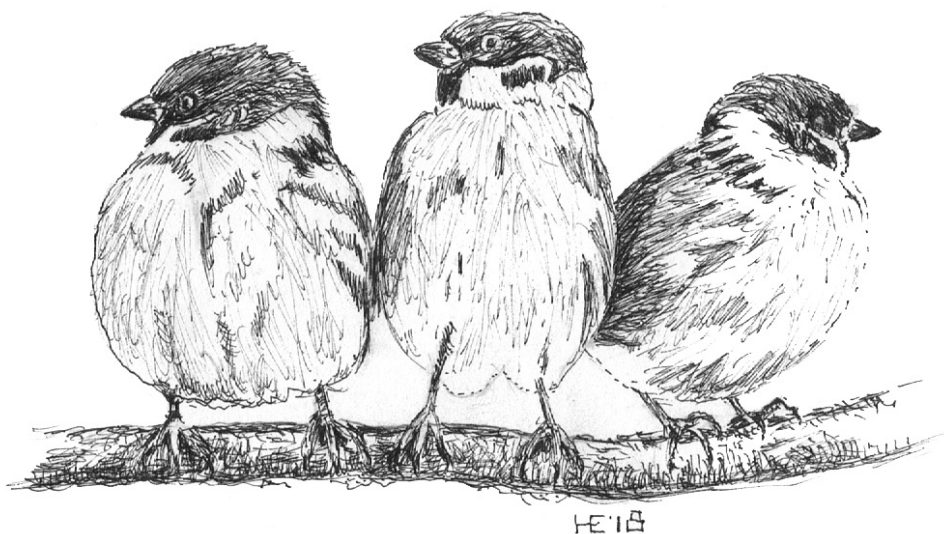
Trekvogels tellen

Door mijn activiteiten voor de Kerkuilenwerkgroep Groningen kom ik in contact met allerlei personen. Met sommigen omdat daar kerkuilennestkasten hangen, met anderen omdat zij een gedeelde interesse in vogels hebben. Tot de laatste categorie behoort Nico de Vries uit Sellingen. Hij is werkzaam bij Staatsbosbeheer en woont in een prachtige boerderij aan de rand van zijn werkgebied, de bossen van Sellingen. Nico vertelt mij dat hij graag in het najaar trekvogels telt. Hij nodigt mij uit om eens mee te gaan, een paar extra ogen kan nooit kwaad. De bedoeling is om elke zaterdag vanaf half augustus tot het eind van het jaar een trekvogelpost even buiten Sellingen te bemannen. Geheel op vrijwillige basis natuurlijk. Het lijkt mij een leuke ervaring en met het thuisfront valt het goed te combineren.

De trekvogelpost bevindt zich op het Zuidveld, in eigendom bij Staatsbosbeheer. Het is een lange strook woeste grond van het oorspronkelijke Bourtangerveen. De strook is ruim een kilometer lang en slechts 60 meter breed. Het loopt van de weg Wessingtange ten zuiden van Sellingen naar de Duitse grens. Het is onduidelijk waarom er zo'n lange smalle strook is overgebleven. Nico vertelt daarom altijd het verhaal dat aan weerskanten twee boeren de veengronden hebben ontgonnen. Hun onderlinge verstandhouding liet te wensen over, dus lieten ze de strook tussen hun beide akkers onontgonnen liggen. Halverwege doorsnijdt een brede sloot deze bosstrook, met aan weerskanten een schouwpad. Op een van de schouwpaden staat een mobiele schafteket van de Vogelwerkgroep de Hop. Voor opslag van wat materiaal en om koffie of thee te zetten. Vanaf zonsopkomst tot het begin van de middag zitten daar de vrijwilligers met hun

verreijkers en telescopen klaar. Alle vogels die voorbijkomen worden door een van de vrijwilligers genoteerd, evenals de windrichting, windkracht, temperatuur, bewolking en eventuele neerslag.

De weerszijden van het Zuidveld hebben een agrarische bestemming met uitsluitend lage gewassen. Bijna zover als het oog reikt. Dat heeft twee voordelen bij het tellen van trekvogels. De grote vogels, die in het algemeen hoog over vliegen, zijn zonder visuele belemmeringen van ver waar te nemen. De kleine zangvogels gebruiken de enige strook met hoge begroeiing op hun trekroute en komen dus vlak voor de trekvogelpost langs. De vogels die langskomen zijn meestal een dwarsdoorsnede van de Nederlandse vogelpopulatie. Dat blijkt wel uit een willekeurig voorbeeld van de waargenomen vogels op

zaterdag 31 oktober 1998. Deze dag tellen we totaal 5923 exemplaren, verdeeld over 42 vogels. Een willekeurige greep op deze dag: 426 grauwe ganzen, 25 goudplevieren, 1074 veldleeuweriken, 396 spreeuwen, 1936 kramsvogels, 527 koperwieken, 92 graspiepers, 706 vinken, 79 geelgorzen en 17 ringmussen. Opvallend in dit rijtje is de ringmus. In tegenstelling tot de huismus, is dit wel een trekvogel. Een overzicht van alle resultaten is te vinden op www.trektellen.nl.

Natuurlijk zijn er bij het tellen enkele uitschieters. In datzelfde jaar komen bijvoorbeeld een visarend, een ransuil, een roodkeelpieper, een beflijster en een ortolaan langs. Een ransuil is op zich niet zeldzaam, maar wel als hij zich overdag laat zien. Qua aantallen springt de spreeuw eruit, die kan op sommige dagen in grote zwermen langskomen.

Op zaterdag 3 oktober 1998 zelfs in gigantische aantallen. Deze dag komt het totaal uit op 20.708. Natuurlijk niet in één grote zwerm. Gedurende deze dag komen grote en kleine zwermen langs. In kleine zwermen zijn de spreuwen individueel te tellen, bij grote zwermen gaat dat in groepen van tien- of honderdtallen. Aan het eind van de dag alle zwermen optellen en dan kom je op dit gigantische aantal uit.

Aan het eind van 1998 stop ik met het tellen van trekvogels. Niet omdat het einde van het telseizoen nadert, maar het heeft met de werksituatie van Atty en mij te maken. Atty zegt door omstandigheden haar functie bij de dierenartspraktijk op. Omstandigheden die niets te maken hebben met het feit dat zij zwanger is van onze tweede dochter Iris. Om toch voor brood op de plank te zorgen, zoek ik weer een functie in de ICT. Vlak voor de eeuwwisseling is er vanwege de verwachte millenniumbug een grote vraag naar dergelijke functies. Ik heb zelfs de keuze uit vier functies, maar die bij de Regiopolitie Groningen sluit het beste aan bij mijn vorige baan in Hilversum, alweer vier jaar geleden. Deze nieuwe baan betekent dat we van Vlagtwedde naar de stad Groningen gaan verhuizen.

